

11 Haziran
2024

HAFTALIK GÜNDEM

EKONOMİ DONDU

Uluslararası ve işbirlikçi büyük sermayenin temsilcisi olarak ekonominin başına getirilen Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in "enflasyonla mücadele programı" adıyla uyguladığı yüksek enflasyon sabit kur politikasının işçi ve emekçi halk için ne kadar ağır sonuçlar yarattığı resmî istatistiklerde de görülüyor. Enflasyonu durdurmak için "ekonomiyi yavaşlatma" ya da "ekonominin ateşini düşürme" gibi süslü püslü anlatımlarla işçi ve emekçi halkın alım gücünü düşürerek yoksullaştırma programı uygulayan Şimşek, sonunda ekonomiyi yavaşlatmanın, ateşini düşürmenin ötesine de geçti. Ekonomi adeta sert fren yaparak durdu. Ekonominin ateşini düşürmenin ötesine geçtiler, ekonomi dondu.

İşte resmî istatistiklerle ekonominin hâli:

TÜİK, Nisan 2024 Sanayi Üretimi İstatistiklerine göre ekonomiyi yıllık olarak binde 7 küçülmüş. Bir önceki, Mart 2024 istatistiklerine göre ise yüzde 4,9 küçülmüş. Bir ayda bu kadar ağır bir kayba uğrayan üretim gelecekte ardi ardına gelecek iflasların, işsizliğin ve borçların ödenememesinin yaratacağı yeni kriz dalgalarının habercisidir.

İşte istibdat yönetimi bunu başarı olarak sunuyor. Bu sayede enflasyon düşmeye başlayacakmış. Halk ekonomik ve sosyal açıdan derin bir felakete sürükleniyor, alım gücünün düşmesine bağlı olarak ekonomi yavaşlıyor, buna bağlı olarak iflaslar ve işsizlik artıyor. Kimsede kıpırdayacak bir hâl kalmayınca da enflasyon düşmeye başlayacak.

Ekonomideki durgunluğun etkilerini gözler önüne seren başka bir istatistik de Nisan 2024 işsizlik oranları. TÜİK verilerine göre Nisan ayında işsizlik yüzde 8,5. Mart 2024'e göre binde birlik bir azalma görülüyor. Genç işsizlik oranı

ise yüzde 14,5. Geniş tanımlı işsizlik olarak bilinen "atıl işgücü" yani gerçek işsizlik oranı yüzde 27,2 oldu. Buradaki aylık artış ise yüzde 3,1. Bu demek oluyor ki Türkiye'de her dört kişiden biri işsiz.

Perakende satış oranlarındaki gerileme de sanayideki üretim düşüşünü doğruluyor. Mart 2024'de binde ikilik, Nisan 2024'de yüzde 1,8'lik bir düşüş oldu. Alım gücünün düşürülmesi son tüketiciye ürün sağlayan işletmelerin işlerinin bozulmasına yol açıyor. Bu eğilim artarak sürebilir.

Bu kadar ağır bir tabloya yol açan tedbirler işe yarıyor mu peki?

Ekonomi yönetimi "başardık, başarıyoruz" diye ortalarda dolaşiyor ama Merkez Bankası ödemeler dengesi verileri pek iç açıcı değil. MB, Nisan 2024 ödemeler dengesini yani cari açığı açıkladı. Buna göre 5,8 milyar dolarlık bir açık var. Bu da son 9 ayın zirvesi. Mehmet Şimşek hemen açıklama yaptı. "Burada böyle bir artış var ama telaşlanmaya gerek yok. Bayram dolayısıyla ithalat fazla oldu biraz" dedi. Yıllık cari açık ise 31,5 milyar. Şimşek açıklamasında "cari açık yıllık 24 ile 27 milyar arasında hareket edecek. Yıl sonunda 34 milyar olmasını bekliyoruz" diyor. Bu verilere göre ya yalan söylüyorlar ya da yanlış hesaplıyorlar.

Cari açık verileri istibdat yönetiminin kendi programlarına göre de kötü bir durumda olduğunu gösteriyor. Programın hedeflerine göre cari açığın hızla kapanması gerekiyordu. Ama öyle olmuyor. Her şeye rağmen ithalat artıyor. İthal ürünler ikâme edilmiyor. Sanayi çarkları duruyor. Yerli sanayi çökmeye devam ediyor. Küçük ve orta ölçekli şirketler ağır bunalıma sürükleniyor.

ÇİN OTOMOBİLLERİNE EK VERGİ

Çin'den ithal edilen otomobillere yüzde 40'lık ek gümrük vergisi getirildi. Ek vergi, Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın olumlu geçen Çin ziyaretinin hemen ardından geldi. Yandaş basın, Fidan'ın Çin ziyaretinde "Tek Çin" ve "BRICS" ile ilgili sıcak mesajlarını sansürlemiş, ziyaretin hemen ardından getirilen ek vergi ise soru işaretlerine neden olmuştu. Ama kararın çok önce alındığı ve ziyaretten önce açıklamamak için Fidan'ın dönüşünün beklendiği, ilk planlamada sadece elektrikli otomobillerin söz konusu olduğu ama Çinli otomobillerin pazar payının hızla yüzde 10'a dayanması yüzünden bütün otomobilleri kapsam içine almaya karar verdikleri yönünde haberler geliyor.

Çin'den Türkiye'ye otomobil ithal eden 13 şirket var. Bunlar içinde pazar payı en büyük olan Chery, Türkiye'nin uygulayacağı vergi artışıyla ilgili "yerel otoritenin kararlarına saygılıyız, hem bu kararlara uyum sağlayacak şekilde çalışacağız hem de yakın zamanda Türkiye'de fabrika kuracağız" diye açıklama yaptı. Genel olarak Çinli firmalar Türkiye'nin kararlarına saygılı olduklarını açıkladılar. Otomotiv sektöründe Çin'den gelecek yatırımların artması olası görünüyor.

İstibdat yönetimi bir türlü düşüremediği cari açığı kapatmak için otomotivde hızla yükselen Çin payını vergilerle kontrol altına almaya çalışıyormuş gibi görünüyor. Ama bu tedbirler bütün ithal otomobillere uygulanmazsa en çok ithalat yaptığımız Avrupa ve Amerika otomotiv şirketlerinin Türkiye pazarını korumaktan öteye geçmez. Bir olasılık, yerli otomobil TOGG'un pazar payını korumaya yarar o kadar. Zaten Türkiye'de yerli otomobil üretimi yabancı patent altında yapılıyor. Yani, yerli otomobil markaları yaratılmadan, yerli üretimi güçlendirecek planlı adımlar atılmadan bu tür tedbirlerin pansumandan öte anlamı olmaz. Bu koşullarda Avrupa, Amerika, Japonya ve Güney Kore otomotiv tekellerini korumaya hizmet eder.

HALKA DÜŞMAN BÜYÜK SERMAYEYE DOST

İstibdat yönetiminin ekonomi kararlarında kimlerin çıkarlarını korumayı seçtiğinin bir göstergesi olarak borsadaki işlem vergisi tartışmaları dikkat çekiyor. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, borsada işlem vergisi getirmeyi düşünüyoruz, demişti. Buna tepki olarak borsada bir miktar düşüş oldu. Neoliberal çevreler hemen tepki gösterdi. Borsaya giren para bu yüzden kaçmaya başlayacak, diye feryat etmeye başladılar. Tartışmalar sürerken Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz "10 binde bir işlem vergisi düşünüyoruz, korkulduğu gibi kâr üzerinden bir vergi koymayacağız, asla kazançları vergilendirmeyeceğiz" diye açıklama yaptı. Borsa sakinledi. Neoliberal kesimler derin bir oh çekti!

Temmuz ayı geliyor. Kamu emekçilerine, emeklilere maaş artışlarının belirleneceği döneme giriyoruz. Asgari ücrete ara zam yapılması gereken dönem de gelmiş oluyor. Asgari ücret artışının asıl temsilcisi Türk İş bu konuda sessiz. DİSK de sessiz. Emekli mitingi oldu. Emekliler sokağa çıkıyor. Ama asgari ücret ile ilgili kampanya güçlü şekilde yürümüyor. Bu konuda ayrıca ve güçlü bir kampanya yürütülmesi gerekli. Çünkü Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'a göre bu yıl enflasyon yüzde 38'e düşürülecekti. Dolayısıyla asgari ücrete ek zam yok demek istiyorlar. Oysa Temmuz ve Ağustos aylarında baz etkisiyle enflasyon yavaşlar gibi olsa da sonrasında tekrar yükselişe geçeceğinin bir sürü işareti var.

İktidarın büyük sermayeden, finansçılardan, vurgunculardan yana tutumu çok açık. Bir yandan "asla borsada kârlara vergi koymayacağız" derken, diğer yandan geçinemeyen halkın üstüne vergi artışlarıyla, yeni vergilerle geliyorlar. Alım gücü düştüğü hâlde maaşlara zam yapmayacaklarını söylüyorlar. Hiç tartışmasız şekilde halktan alıp büyük sermayeye veren bir ekonomi düzeni işliyor. Halka kaşıkla verip kepçeyle alıyorlar. Bu kriz koşullarında bile dolar milyarderlerinin ve milyonerlerinin servetlerine servet katmalarını sağlıyorlar.

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ ÇÖKTÜ

Anayasa Mahkemesinin, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin dayanağı olan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesini Anayasaya aykırı olduğu için iptal etmesi, ekonomik ve siyasi alanda çöken cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin hukuken de çöktüğünü ilan ediyor. Kararnamede, Erdoğan'ın kendi kendine tanıdığı bütün temel yetkiler iptal edildi. Yani Türkiye 6 yıldır, Anayasa Mahkemesine göre, tam 291 yetki gasbıyla yönetiliyor.

AYM'nin iptal ettiği yetkilerin içinde en öne çıkanlar, Merkez Bankası başkanını atama ve görevden alma, YÖK'ün yetkilerinin alınması ve rektör atamaları oldu. Aynı zamanda birçok kurum ve kuruluşun kapatılması ve yenilerinin kurulmasını sağlayan yetkiler de iptal edilmiş durumda. Örneğin Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesine, kurulduğu günlerde çok da dikkatleri çekmeyen bir sürü bağlı birim kanunsuz şekilde eklenmiş. Bakan yardımcılığı makamı ve atamaları da kanunsuz. Kanunla kurulan ve kararname ile kapatılan kurumlardan biri de çok köklü bir kurum olan Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü.

AYM, oy birliği ile aldığı iptal kararında meclise, ilgili alanları kanunla düzenlemesi için bir yıllık süre verdi. Yani Türkiye bir yıl daha kanunsuz şekilde yönetilebilecek.

Bu 291 yetkinin tek tek meclisten kanunlaştırılarak onaylanması gerekiyordu. Çünkü Anayasada açık şekilde kanunla düzenlenen ya da düzenlenmesi gereken bir konunun kararname ile düzenlenemeyeceği yazıyor. Temel hak ve özgürlükler ile siyasi haklar alanında kararname çıkarılamayacağı, buralardaki düzenlemelerin kanun yoluyla yapılabileceği yazıyor. Ama Erdoğan tüm bu alanlara giren

konuları, tamamen keyfi şekilde kararname ile düzenledi. Bu kararname 6 yıl önce yayınlandığında, CHP kararnamenin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştu. Bütün muhalefet kararnamenin Anayasaya aykırı olduğunu söylemişti. Mahkeme ancak 6 yıl sonra karar verdi. Aslında karar Aralık ayında verilmiş. Fakat o kadar fazla ihlâl var ki yazımı ancak bu zamana yetmiş. Karar 270 sayfa. Kalın bir kitap kadar yani.

Başkanlık sistemine geçilen referandum boyunca hem resmî AKP temsilcileri, hem de yandaş medya temsilcileri sürekli olarak "kanun ile kararname çelişirse kanun geçerli olacak, Erdoğan'a bu yetkileri vermekte sakınca yok" diye konuşup duruyorlardı. Ama ne oldu? Erdoğan yetkilerini kanunsuz şekilde kullandı ve 6 yıl boyunca neredeyse bir padişah gibi tamamen kendi isteğine göre devleti yönetti. Kanun kural düzen yok, karar var. Erdoğan'ın keyfi var. Bu kararnamenin iptali ile referandum sırasında halka yalan söylendiği, daha ilk anlarından itibaren Erdoğan'ın kendisine tanınan yetkileri kötüye kullandığı ortaya çıkmış oluyor.

Ekonomik alanda başarısızlık üstüne başarısızlık yaşayan ve halkı adeta ekonomik soykırıma sürükleyen istibdat yönetimi, ülkeyi yönetme yetersizliğini geniş halk kitlelerinin gözünde de ortaya koydu. Sonuçlar yerel seçimlere yansdı. İstibdadın ana partisi olan iktidar partisi AKP, seçimlerde büyük bir yenilgiye uğradı, ikinci parti olabildi. CHP, seçimlerde en çok oyu alarak birinci parti oldu. Oysa daha 10 ay kadar önce yapılan genel seçimlerde AKP birinci parti olarak ilan edilmiş, Erdoğan da ikinci turda cumhurbaşkanlığını tekrar elde etmişti.

Zaten tel tel dökülmeye başlayan istibdat, AYM kararıyla hukuki olarak da çökmüş oluyor. Ülkeyi yönetme yeterliliğini yitirmiş, siyasi meşruiyetini kaybetmiş, hukuki dayanaktan bile yoksun istibdat yönetimi var. Erdoğan'ın elinde bir tek, iktidar koalisyonuna dayanarak kullandığı güç var.

Hiçbir iktidar halka karşı zor kullanma gücüne dayanarak iktidarını uzun süre sürdüremez. Erdoğan, şu sıralar CHP yönetiminin normalleşme, yumuşama stratejisinin yarattığı kafa karışıklığından yararlanarak meşruiyetini kazanmaya çalışıyor. Normal şartlarda düpedüz yasa dışı yetkiler kullanılarak oluşturulan iktidara karşı toplumun tüm kesimlerinin harekete geçmesi beklenir. Fakat bütün toplum adeta otomobil farı karşısında hareketsiz kalan tavşan gibi Özel-Erdoğan görüşmelerine kilitlenmiş durumda. Onaylayan da, onaylamayan da bu süreci yakından izliyor. İktidarın yasal dayanaktan yoksun kalması, asgari ücrete zam yapılıp yapılmayacağı, siyasi davalar, emeklilerin ek zam talepleri, gerici müfredat, atanmayan öğretmenler, Amerika ve işbirlikçilerinin terör ve savaş ablukası, sokak hayvanlarımızın kaderi... her şey Özel ve Erdoğan arasındaki görüşmelerin sonuçlanmasını bekliyor.

Anayasayı açık açık çiğneyen, ekonomik sosyal siyasal haklarımızı gasbeden istibdat yönetimine karşı demokratik, meşru yollarla harekete geçmek, halkın kaderini eline alması için mücadeleyi büyütme, bütün ulusal demokratik güçlerin en temel hedefi olmalıdır. Halkı içinden düştüğü bu kötü durumdan yine halkın azim ve kararı kurtaracaktır.

AKŞENER ERDOĞAN GÖRÜŞMESİ

Erdoğan, 5 Haziranda İyi Parti eski Genel Başkanı Meral Akşener ile sarayda görüştü. Görüşme en çok MHP ve İyi Parti cephesinde yankılandı. Son günlerde Sinan Ateş Davası ve Erdoğan-Özel arasındaki yalancı bahar havası nedeniyle rahatsız olan Bahçeli, Akşener ile Erdoğan'ın görüşmesi sonrasında da rahatsızlığını çok açık dile getirdi. Ama dolaylı ifadeler kullandı. "Tabii ki sayın Cumhurbaşkanı herkesle görüşebilir. Bunda bir sakınca görmüyorum. Ama önemli olan şudur ve onu tartışmalıyız, fitne güçleniyor ve görüşmelere dair çarpıtmalar yapılıyor. Biz bunları önlemeliyiz" dedi. Bahçeli, savunmada kalmasını Amerikan karşıtlığı sosuyla lezzetlendirmeye de çalışıyor. Bizi kurumsal olarak hedef alan maşalar var, biz maşaları tutan elleri hedef almalıyız, Amerika bizi hedefliyor, dedi. Özgür Özel'i de bu maşalara yol vermekle eleştirdi.

Akşener'in saraydaki görüşmesinin İyi Parti'de de yankısı sürüyor. Görüşmenin ortaya çıkmasının ardından Genel Başkan Musavat Dervişoğlu ilk açıklamasında "gitmeden bana bilgi verdi" demişti, ama sonrasında "Ben o gün sorun olmasın diye öyle söyledim. Öncesinde haberim yoktu. Herkes gibi ben de İletişim Başkanlığının açıklamasından öğrendim. Sonrasında Meral Hanım beni aradı. O doğrudur. Dedi ki, memleket meselelerini konuştuk" dedi. "Ben kimsenin memuru değilim, ben İyi Partinin başkanım. Yetkilerimi bilirim. Yetkilerime de sahip çıkarım" diye de ekledi.

Dervişoğlu, grup toplantısında Akşener'e sert şekilde yüklendi. "İyi Partide, bin odasında bin fitne mumu yanan ve Saray'ın karanlık dehlizlerinden çıkan sözde bir siyasete yer yoktur. Bizim siyasetimizde, tutulacak tek el, milletimizin nasırlı elleridir" dedi.

Akşener'in genel seçimlerdeki ve yerel seçimlerdeki çıkışları göz önüne alındığında, Erdoğan ile çok önceden anlaştığı, yerel seçimler sonrasında istifa etmek zorunda kalınca partisini de sattığı düşünülebilir.

SİNAN ATEŞ DAVASI

Sinan Ateş Davası gündemdeki yerini koruyor. Özgür Özel, 10 Haziranda Sinan Ateş'in eşi Ayşe Ateş ile tekrar görüştü. Ateş, görüşme sonrası yaptığı açıklamada, yaklaşık bir yıldır Erdoğan ile de görüşmek için çabaladığını söyledi. "En son 10 gün önce Hasan Doğan beni aradı ve Cumhurbaşkanı'nın geçen hafta için benimle görüşeceğini söyledi. Ancak hemen akabinde MHP'nin grup toplantısı oldu ve burada Devlet Bahçeli bir söylemde bulundu. Sanırım bu nedenle görüşme gerçekleşmedi" dedi. Açıklamadan saatler sonra Cumhurbaşkanlığı İletişim Dairesi, Erdoğan'ın önümüzdeki günlerde Ateş ile görüşeceğini bildirdi. Hemen ardından 11 Haziran gecesi ise Erdoğan, Ayşe Ateş ve kızları ile sarayda görüştü. Görüşmede Adalet Bakanı Yılmaz Tunç ve Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürü Hasan Doğan da hazır bulundu.

ESENYURT'TA NELER OLUYOR?

CHP'den Esenyurt Belediyesi başkanı seçilen Prof. Dr. Ahmet Özer'in yaptıkları Esenyurt halkını, CHP seçmenini ve belediye çalışanlarını hayal kırıklığına uğratabilecek nitelikte. Belediye içi atamalarda kendi akraba ve arkadaşlarını göreve getiren Özer, halkın ve CHP yönetiminin tepkisiyle kısmen geri adım attı. Personel Daire Başkanı olarak atadığı bakanın görevden aldı. Özer'in, belediye işlerini yönetmek için resmî olmasa da kızı ve oğlunu görevlendirdiği, personelin bu işleyişten yaka silkildiği söyleniyor. Ahmet Özer'e, Genel Başkan Özgür Özel'in müdahale etmek zorunda kaldığı biliniyor.

DEM ile uzlaşma çizgisinin sonucu olarak, CHP belirlediği adayı çekmiş yerine DEM'e yakın olduğu bilinen Ahmet Özer'i aday göstermişti.

YARIM MUHALEFET

Özgür Özel, Tekirdağ'da buğday mitingi yapmaya karar verdi. Fındık mitingi de yapılacakmış. Büyük olasılıkla bütün üretim dallarıyla ilgili miting ya da eylemler planlayacaklar. Bu yanı sıra CHP üst yönetimi derin bir ekonomik bunalıma sürüklenen halk kesimlerinin sözünü söyleyeceği alanlar yaratmaya, yoksulluğa karşı mücadele eden halkın sözcüsü olmaya dönük bir tutum içinde görünüyor. Ama aynı zamanda Erdoğan ile görüşerek ona meşruiyet alanı açma, zaman kazandırma, iktidar ortağı olmak için uzlaşma yoluna girmiş bir yönetim de öne çıkıyor.

Erdoğan, 11 Haziranda CHP Genel Merkezine giderek Özel ile bir buçuk saatlik bir görüşme yaptı. Bu sefer oturma düzeni protokole uygun düzenlenmişti. Görüşme sonunda iki lider de, iki parti yönetimi de açıklama yapmadılar. Özel'in görüşmeyi değerlendirmek için parti MYK'sını toplayacağı bilgisi var. Kulislere sızdırılan bilgilere göre ise Özel, Gezi Davası, asgari ücrete ara zam, emeklilerin durumunun iyileştirilmesi, çay ve buğday fiyatlarının yükseltilmesi, Hakkâri Belediyesine kayyum atanması, Emine Şenyaşar'ın mücadelesi gibi konuları gündeme getirmiş. Erdoğan ise, ekonomide popülist politikalara izin vermeyeceklerini, teröre yardımcı olan belediye başkanlarına müdahaleyi sürdüreceğini, yeni bir anayasaya ihtiyaç duyulduğunu söylemiş.

Erdoğan, görüşmelerde esasa ilişkin olmayan konularda kendine göre ufak tavizler vererek süreci uzatmaya çalışıyor. CHP yönetimi ise bu tavizlerden umuda kapılarak büyük koalisyon hayalleri kuruyor gibi görünüyor. CHP yönetimi aynı zamanda Erdoğan'ın taviz vermediği yoksullaştırma programı karşısında kitlesel tepkiler örgütlemeye de çalışıyor. Şu an bu ikili durum, kafa karışıklıklarına yol açsa da istibdada karşı mücadeleciler bir çizginin inşa edilmesi için bütün olanakların seferber edilmesi gerekiyor. CHP yönetimi de adım adım ulusal demokratik güçlerin talep ettiği mücadeleciler bir çizgiye dönmek zorunda kalacaktır.

FİLİSTİN İÇİN ATEŞKES KARARI

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 10 Haziranda Filistin'de ateşkes ilan edilmesi kararı aldı. Amerika'nın önerisiyle alınan karar Çin dahil 14 kabul ve Rusya'nın çekimser oyuyla kabul edildi. Amerika tarafı, geçen hafta Biden'in önerdiği ateşkes sağlanması ve barış görüşmelerinin başlamasına dönük planın belirsizliklerle dolu ve yetersiz olduğunu ama Filistinliler ve Arap ülkelerinin çoğu planı onayladığı için engellemeyeceklerini belirtti.

BMGK kararına dönüşen Biden'in planını kısaca anımsayalım. İlk olarak 6 haftalık bir ateşkes ilan edilecek. Bu sürede yaşlı, kadın ve çocuk savaş esirleri serbest bırakılacak. Bu aşamada görüşmelerde kesin çözüm sağlanamazsa ikinci aşamaya geçilecek. İkinci aşamada asker esirler serbest bırakılacak. Ne kadar süreceği belli olmayan ikinci aşama sonunda Gazze'nin yeniden imarına başlanacak ve barış görüşmeleri sürdürülecek. Görüşmeleri arabulucular yürütecek. Arabulucular Amerika, Katar ve Mısır. Rusya, haklı olarak planda çok belirsizlik olduğunu, kimin neyi yapacağını belirlenmediğini vurguluyor. Kararın Filistin'in hakkını savunmaktan uzak olduğundan hoşnut değil ama şimdilik onay veriyor. Çin ise karardan memnun görünüyor.

Amerika, İsrail'in kabul ettiği planı Hamas'ın da kabul etmesi ateşkesi sağlar, dedi. Hamas ise planı kabul ettiklerini ama İsrail tarafının kabul etmediğinin önemli olduğunu belirtti. İsrail ise karışık bir durumda. Başbakan Netanyahu'nun ofisi Biden'in açıkladığı planın kendilerinin olmadığını, reddettiklerini söylemişti.

BMGK kararından sonra Amerika'ya en yakın İsraili politikacılar olan Beni Gantz, İsrail Savaş Kabinesinden istifa etti. Savunma Bakanı Yalov Gallant'ı da istifaya çağırıldı. Ardından eski Genelkurmay Başkanlarından Gadi Eisenkot da Savaş Kabinesinden istifa etti. İsrail'de, Filistin'in 7 Ekim ayaklanmasın-

dan sonra Başbakan Netanyahu, Savunma Bakanı Gallant, Gantz, Eisenkoz ve eski maliye bakanı ve eski ABD Büyükelçisi Ron Dermer'den oluşan bir savaş kabinesi kurulmuştu. İstifa eden bakanlar savaş kabinesini savaşın hedeflerine varmak için gerekli kararları alamamakla, Netanyahu'nun siyasi hesaplarını aşamamakla suçladı.

ABD'nin ateşkes ısrarı Amerikan ve İsrail özel kuvvetlerinin, ABD'nin yaptığı geçici limandan gelen yardım kamyonu görünümündeki araçla Filistinli kılıfına bürünmüş hâlde, baskın yaparak 274 sivili, 2 savaş esirini öldürüp, 698 kişiyi yaraladıkları Nusseyrat Kampı Katliamının hemen ardından geliyor. Amerika ve Biden yönetimi adeta ellerindeki kanı yıkamak ister gibi ateşkes sağlayan ülke rolüne girmeye çabalıyor. Biden yönetimi karara direnen Netanyahu'yu kendisine yakın bakanları istifa ettirerek, kabineyi yeniden dizayn ederek zorlamaya çalışıyor. Ya da böyle bir görüntü yaratmaya uğraşıyorlar. Tabii ki, son söz Amerika'nın olacaktır.

Ateşkes tartışmalarının gösterdiği başka bir sonuç ise, emperyalizme karşı direniş cephesinde, Amerika ve başını çektiği emperyalist savaş blokuna karşı mücadelede Rusya en tutarlı, en önde duruşunu sürdürüyor. Çin ise çok yönlü dengeleri, uzlaşmaları koruyarak Rusya'yı bir adım arkadan takip ediyor.

Ateşkes süreci, İsrail'in Hamas'ı ve direnişi yok etme, Gazze'yi boşaltma hedeflerinin bu aşamada gerçekleşemeyeceğini ortaya koyuyor. Filistin halkı bu aşamada tarihin gördüğü en ağır kayıplarına rağmen İsrail'i savaş hedeflerine ulaştırmaktan çok uzak bir pozisyonda tutmayı başardı. Filistin halkı ve dünya halkları, emperyalizme karşı direnen devletler bu durumu bağımsız ve bütün bir Filistin Devletinin kurulması hedefine taşımak için harekete geçmek, dayanışmalarını derinleştirmek zorunda.

HAKAN FİDAN RUSYA'DA

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, Çin ziyaretinden sonra 11 Haziranda Rusya'ya giderek BRİCS toplantılarına katıldı. Çin'de devlet başkanı yardımcısı tarafından kabul edilen Fidan, Rusya'da doğrudan Devlet Başkanı Putin tarafından kabul edildi. Putin, iki ülkenin karşılıklı dostluk ilişkilerinin önemini belirtti ve Türkiye'nin BRİCS'e olan ilgisinden memnun olduklarını açıkladı.

Türkiye'nin fiilen BRİCS toplantısına katılmış olması önemli bir adım.

HİNDİSTAN SEÇİMLERİ

6 haftadır süren Hindistan seçimlerinin sonuçları belli oldu. Modi'nin liderliğini yaptığı Hindistan Halk Partisi (Bharatiya Janata Partisi – BJP) mecliste büyük oranda milletvekili kaybetse de birinci parti olarak seçimleri üçüncü kez kazandı. Ama bu sefer tek başına iktidar olabilecek çoğunluğu sağlamadı. BJP, aşırı sağçı faşist ve ırkçı eğilimli bir parti. Bu özelliklerine rağmen dış politikada Hindistan'ın BRİCS içindeki etkinliğini sürdürüyor, bağımsızlıkçı bir çizgiyi takip ediyor.

BJP'nin, 303 olan milletvekili sayısı bu seçim sonucunda 240'a düştü. Oysa Hindistan'da BJP'nin açık bir farkla kazanacağı ve dünya dengelerini değiştireceği propagandası yapıyordu. Modi, seçim çalışmaları boyunca yoğun olarak Müslüman karşıtı ve ırkçı bir söylem kullanmıştı. Kendisini tanrının Hindistan'ı yönetmek için görevlendirdiğini söylüyordu. Bütün bu gerici propaganda bile halkı yoksullaştırma politikalarının üstünü örtemedi, oy kaybını durduramadı. Henüz açık bir yenilgi olmasa da artık tek başına iktidar olamayacak. Hindistan'ı bir süre daha sağ partilerle kuracağı koalisyonla yönetmesi bekleniyor.

BJP'nin önderlik ettiği Ulusal Demokratik İttifak'ın da 2019'daki seçimde toplam 353 olan toplam milletvekili sayısı 293'e düştü. Meclis toplam 543 milletvekilinden oluşuyor.

Komünist partilerin güçlü olduğu Kerala Eyaleti'nde komünist partiler umduklarını bulamadılar.

Ama meclisteki toplam sandalyeleri arttı. Üç komünist partinin HKP-M, HKP ve HKP-ML toplam beş sandalyesi sekize çıktı. HKP-M 4, HKP 2, HKP-ML 2 milletvekili çıkardı. Ama içlerinde daha tutarlı bir duruşu olan HKP-M seçim sonuçlarını değerlendirdikleri dergilerinde sonuçların beklentilerine uygun olmadığını yazdılar. Bekledikleri oranda oy alamamanın nedenlerini araştırdıklarını belirttiler.

Modi'nin karşısında yer alan Hindistan İttifakı, Hindistan Ulusal Kongresi (Indian National Congress – INC) partisinin liderliğinde kuruldu. Komünistler de bu ittifakın içinde. Geniş bir sol-ilerici ittifak. INC seçimlerde önceki milletvekili sayısını neredeyse ikiye katladı. Parti 52 milletvekilini 92'ye çıkardı. Hindistan İttifakı toplamda mecliste 234 milletvekiline sahip.

INC, Hindistan bağımsızlık mücadelesine liderlik eden, Gandhi'nin de başkanlığını yaptığı ilerici, sol eğilimli bağımsızlıkçı parti. Partinin önemli liderlerinden ve başkanlarından Cevahirlal Nehru, bağımsızlığın kazanıldığı 1947 yılından 1964 yılına kadar Hindistan'ın ilk başbakanıydı. Bağımsızlık mücadelesi döneminde etkili bir gençlik lideri ve aynı zamanda sosyalist eğilimin temsilcisi oldu. Başbakanlığı döneminde ise dış politikada bağımsız Hindistan çizgisini korudu, emperyalizme karşı bağımsızlığını koruma kaygısı güden ülkelerin oluşturduğu Bağlantısızlar Hareketinin kurulmasında etkili oldu.-

AVRUPA'DA SEÇİMLER

AB üyesi ülkelerde 6-9 Haziran tarihleri arasında Avrupa Parlamentosu seçimleri yapıldı. Seçimlerde aşırı sağ, faşist, ırkçı eğilimler gösteren ama aynı zamanda belli ulusal değerlere sahip çıkan partiler önemli bir atak yaptı. Bu durum gündemi çok meşgul etse de, gerçekte merkez sağ denilen kapitalistlerin temsilcisi partiler hâlâ en büyük partiler konumunda. Bu partilerin ve benzer eğilimde oldukları liberal partilerin kurduğu düzenin değişmesi yakın zamanda olası değil.

Seçim sonuçlarına ve aşırı sağ partilerin büyümesine biraz daha yakından bakalım.

Aşırı sağ partiler Fransa, Avusturya ve Hollanda'da birinci oldular. Almanya'da ikinci oldular. Fransa'da aşırı sağın yükselişine karşı Fransız Sosyalist Partisi, Fransız Komünist Partisi, Yeşiller ve son seçimlerde yüzde 21,95 oy alarak kıl payı ikinci tura kalmayı kaçıran Mélenchon'un partisi Baş Eğmeyen Fransa; halk cephesi kurma çağrısında bulundular. Cephenin seçimlere yetişmesi bekleniyor. Bu arada Macron'un partisi seçimlerde ağır bir oy kaybı yaşadı. Macron, Ulusal Meclisi feshederek erken seçim kararı aldı. Macron'un partisinin kaybettiği desteği "sağın yükselişine karşı duran makul lider" pozisyonuyla tekrar kazanmak için kumar oynadığı yönünde yorumlar var. Sağın yükselişine karşı solun ve merkezin oylarını toparlayabileceğini hesap ediyor.

Almanya'da Hristiyan Demokrat ve Hristiyan Sosyal Birlik partileri yüzde 30 oy alarak birinci parti oldu. İrkçı-ulusal parti AFD yüzde 15,9; Sosyal Demokrat Parti yüzde 13,9 oy aldı. Yeşiller genel seçimlerdeki yüzde 20'den yüzde 11,9'a düşerek çok büyük oranda oy kaybetti. Almanya Sol Parti/Die Linke de oy kaybedenler

arasında. 2021'deki oyu yüzde 4,9'dan yüzde 2,7'ye düştü. Die Linke'den, sosyal devletin güçlendirilmesi gerektiğini belirterek ve Rusya'ya karşı savaş politikalarına karşı çıkarak ayrılan Sara Wagenknecht'in partisi BSW yüzde 6,2 oy aldı. Eski Doğu Almanya eyaletlerinde AFD'nin ardından ikinci sıraya yerleşmek BSW'yi sevindirdi. Benzer sonuçlar işçi sınıfı içindeki oy dağılımlarında da görülüyor.

Seçim sonuçlarından yola çıkarak, Avrupa'da faşizm tehlikesi artıyor, bunlar faşist partiler, Hitler tehlikesi geliyor, gibi yorumlar yapılıyor. Burada karmaşık bir durum var. Avrupa'daki aşırı sağcı partiler tek bir parti gibi değil, farklı eğilimleri içinde barındıran kanatlı partiler. Dolayısıyla bu partilerin bir kanadı hiç şüphesiz faşist. Ama diğer kanadı ulusalcı ve finansçılara karşı üretimden yana eğilimleri yansıtıyor. Hemen hemen hepsi NATO ve Amerikan emperyalizmi ile işbirliği konularında, doğrudan karşı bir duruş sergilemeseler de, ayak sürüyen bir tutum içinde. Bazı partiler açık açık NATO'ya karşı açıklamalar da yapıyor. Tabii ki iktidar yollarında bu partilere ve söylemlerine ne olur bilinmez.

Unutmamak gerekir ki bu partiler solun doğal tabanına, işçilere, köylülere hitap ediyor. Ve bu tabanı etkilerken ekonomideki neoliberal yıkım politikalarına karşı çıkıyor, üretim ekonomisi söylemini kullanıyorlar. Emperyalist savaş politikalarına, Amerika'nın Avrupa üzerindeki egemenliğine karşı çıkan bir söylem kullanıyorlar. Bağımsızlıktan yana bir duruş sergiliyorlar. Bu yüzden bu partiler özellikle de Amerikan basınında Putin'in ya da Trump'ın ajanları olarak kodlanıyor. Ama solun sahnedeki çekilmesinin yarattığı boşlukta, Avrupa aşırı sağ bütünü bu

emperyalizmin hoşuna gitmeyecek fikirleri mülteci karşıtlığı, yabancı karşıtlığı, ırkçılık ve aşırı sağ söylemlere sos yapıyorlar. İşçi sınıfının, köylülerin, üretimden yana olan küçük ve orta ölçekli işletme sahiplerinin hedefini şaşırtıyorlar. Bu gerçekten tehlikeli bir gidiştir. Ama bu gidişat, bir ölçüde Almanya'da BSW'nin gösterdiği gibi, solun kendi söylemleriyle halkın önüne çıkması ile durdurulabilir.

Aşırı sağın yükseliyor olması gerçek tehlikeyi de gözlerden kaçırıyor. Faşizmin yükselişine yol açacak asıl tehdit, neoliberal yoksullaştırma politikalarını ve emperyalizmin savaş politikalarını körü körüne savunan merkez sağ partilerin bir kısmının yeni yükselen aşırı sağ partilerle işbirliğine yatkın olmasıdır. Çünkü merkez sağ partiler aşırı sağ partilerle işbirliğinin şartı olarak neoliberal düzene ve NATO'ya biat etmeyi dayatırlar. Böylece işçilerin, köylülerin ve orta sınıfın desteğiyle büyüyen aşırı sağın elinde bir tek ırkçılık ve mülteci düşmanlığı, yabancı düşmanlığı kalır. Yani Avrupa sistemi sözüm ona ılımlı merkez sağ partiler eliyle savaş ve faşizm ortamına sürüklenir.

Bunun küçük ama tipik bir örneği İtalya'da yaşandı. İtalya'nın Kardeşleri Partisinin lideri, yeni İtalya Başbakanı Giorgia Meloni, seçilmeden önce NATO ve özellikle de Fransız emperyalizmi aleyhinde demecleriyle öne çıkmıştı fakat iktidara gelince hızla NATO'ya saygılı bir lider oldu. Bu yüzden de ana akım medyada yürütülen faşist olduğuna dair propaganda muhafazakâr demokrat olarak değiştirildi.

Unutmamak gerekir ki, NATO ve Amerikan egemenliğine karşı çıkma; ulusal egemenlik ve bağımsızlığı, barışı ve iyi komşuluk ilişkilerini savunma; sosyal devleti, gelir dağılımında adaleti, zenginlerden daha çok vergi alınmasını, üretimden yana bir ekonomik düzeni, işsizliğin azaltılmasını isteme solun söylemidir. Solun ilkeleridir. Bu talep ve ilkeleri aşırı sağa terk etmek dünya halkları için ağır sonuçlar doğurur.

NÜKLEER TATBİKAT

Ukrayna'da faşizme, NATO ve Amerikan emperyalizmine karşı silahlı direnişe geçen Rusya, giderek artan NATO kuşatması, sınırlarına dayanan nükleer başlık taşıma kapasiteli füzele ve biyolojik savaş kapasitesine sahip NATO üslerine yanıt olarak taktik nükleer silah tatbikatına başlamıştı. Rusya basınında özellikle Amerika tarafından yıllardır geliştirilen biyolojik silah saldırılarının önlenmesi için nükleer silah kullanmak zorunda kalabileceklerine dair tartışmalar yapılıyor. Bu tartışmalar arasında Rusya ve Belarus'un ortak yaptığı taktik nükleer silah tatbikatının ikinci aşaması başlatıldı.

Amerikan emperyalizminin Rusya'yı kuşatma, bölme ve yok etme stratejisi bütün dünyayı nükleer bir felakete sürükleme potansiyeli taşıyor. Dünya halklarının, emperyalizmin savaş ve sömürgecilik politikalarına karşı birleşmesi dünya barışının anahtarı niteliğindedir. Çünkü laftan anlamayan emperyalistler ancak kesin bir yenilgi olasılığı karşısında geri adım atabilir.

İSPANYA'DAN FİLİSTİN HAMLESİ

İspanya, Uluslararası Adalet Divanında İsrail'e karşı Filistin'de soykırım suçu işlediği için açılan davaya Filistin lehine müdahil olmaya karar verdiğini duyurdu. Bu kararla Filistin lehine davada yer alan ilk Avrupa ülkesi oldu.